

OTRDIENAS INTERVIJA

Putēja vērpetes steidzas apdzīt redakcijas automašīnu, bet esam ātrāki un pamanāties iesprukt pa Rudzātu speciālās internātpamatskolas durvīm. Pretī jau nāk skolas direktors **EDGARS VAIVODS**, lai aizvadītu līdz savam kabinetam, jo skolas gaitenī un klašu telpas pārvērtušās būvmateriālu noliktavā, un nav viegli izlaipot garām vadu, krāsu bundžu, laminātu, flīžu plāksņu un citu materiālu krājumam. Skolas mācību korpusā notiek vērienīgi remonta darbi, un uz pavasara pusi šī mācību iestāde būs līdzīga tās kopmītnēm un citām telpām, kas vienas no pirmajām rajonā ieguva eirostandartiem atbilstošu izskatu. Edgars Vaivods pie saviem daudzajiem amatiem tagad pievienojis vēl vienu – celtniecības darbu vadītājs.

● Rudzātu puisis Edgars Vaivods dienesta gaitās izbaudīja gan Melnās, gan Baltijas jūras vilņu šūpošanu. Foto no E. Vaivoda albuma.

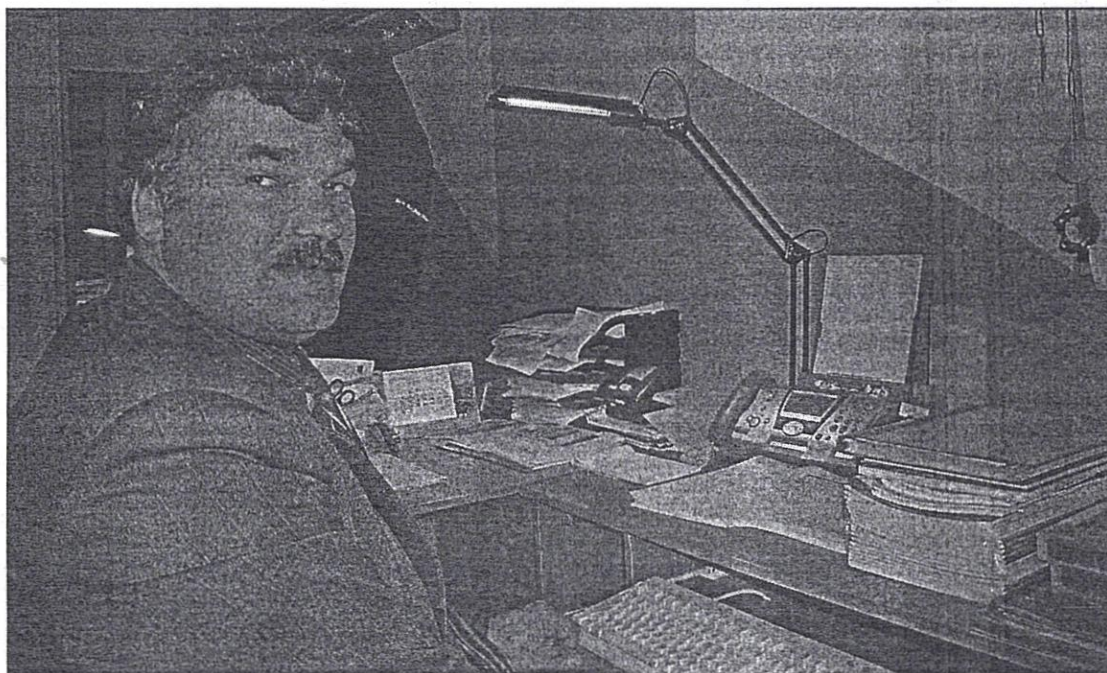
Kurš vairāk dara, tas vairāk paspēj

— Aizritējis pirmais gads direktora amatā skolā, kas no citām atšķiras ar savu īpašo audzēkņu kontingentu. Kāds tas jums bija?

— Domāju, ka gads ir pietiekami ilgs laika periods, lai cilvēks spētu iedziļināties lietas būtībā un apjaust, kas ir svarīgāks, kas atliekams uz vēlāku laiku.

Kopumā šajā skolā strādāju jau septīto gadu. Kļūstot par direktoru, skolas dzīve man nebija sveša, taču pa šo laiku mainījies skatu punkts, no kura vērtēju apkārt notiekošo. Skolotāja darbā daudzas lietas mani neskāra, man nevajadzēja tajās iedziļināties, bet tagad tās jāpārzina pamatāk. Savu darba dienu vairs neapīkstu ieplānot kādās noteiktās stundās, jo reizēm te jāpavada arī vakari. Atbildība kļuvusi daudz lielāka. Šo darbu nevar nosaukt ne par vieglu, ne par vienveidīgu, jo katra diena nāk ar kādu jaunumu.

Liela atzinība pienākas manai priekšgājējai, bijušajai direktorei Guntai Jaudzamai, kas ir ieguldījusi daudz pūļu skolas saimniecības sakārtošanā līdz tādām līmenim: renovēja mazo internāta ēku, uz-

● Jo vairāk cilvēks dara, jo vairāk var paspēt. Tā par savu ar direktora, pedagoga, zemnieka, celtniecības vadītāja, deputāta, vīra un tēva pienākumiem piepildīto laiku saka Edgars Vaivods. Foto: A. Stepanovs

nesta centrā, otra Līvānu 1. vidusskolā.

Joprojām bērniem pasniedzu

situācijās vecāki atsakās no bērniem. Arī slimie bērni integrējas vidē, apmeklē vispārizglītojošās

Te atradās Rudzātu vidusskola, kurā mācījās arī es. Kad vidusskolai uzbūvēja jaunu ēku, te iekārtoja speciālo skolu. Pēc vidusskolas absolvēšanas iesniedzu dokumentus toreizējā Latvijas Lauksaimniecības akadēmijā. Sanāca tā, ka augstskolā togad tika likvidēta militārā katedra, bet mums ieteica doties dienēt, jo pēc atgriešanās automātiski atjaunošot studijas. Man pēc armijas uz studijām prāts vairs nenesās. Sāku strādāt kolhozā par šoferi. Nodibināju zemnieku saimniecību. Vēl pēc sešiem gadiem šeit uzsāku strādāt par amatu mācības skolotāju. Iestajos arī Rēzeknes augstskolā un neklāties studijās ieguvi darbmācības un ekonomikas pamatu pedagoga specialitāti. Vajadzīga arī speciāla sagatavotība, lai strādātu šāda tipa skolās. Daudzi no mūsu skolotājiem patlaban studē speciālo pedagogiju, vairāki jau ieguvuši speciālās izglītības skolotāja diplomu, arī es tajā skaitā. Pērnvasar papildus mācījāties kursos. Tos organizējam skolā, pie mums ieradās pasniedzēji no Rēzeknes augstskolas. Skolas pedagogiem vajadzīgas lielas zināšanas saskarsmes jomā,

jaunu darbnīcu, pirti. Pašlaik notiek mācību korpusa iekšējā un ārējā renovācija. Nauda šim nolūkam – 264 000 latu – tika piešķirta pērnā gada valsts budžeta grozījumos, par ko paldies to partiju frakcijām, kas mūsu vajadzību atbalstīja. Joprojām par mums interesējas un palīdz arī Latvijas Bērnu fonds.

Kā savienojat mācību procesu ar tik vērienīgiem renovācijas darbiem?

— Remonts sākās novembrī. Iekšējos darbus ceram pabeigt līdz februārim, bet pavasarī tiksīm galā ar fasādes izskata uzlabošanu. Mācības notiek internāta telpās, uz kuriem tika pārvietotas kabinetu iekārtas. Tiesa, jāpacieš saspiesība un šaurība, bet rezultātā tiksīm pie jauniem, ērtiem mācību kabineti. Projekts bija sagatavots jau 2002. gadā, bet pa šo laiku notikušas dažādas izmaiņas gan prasību, gan materiālu piedāvājuma ziņā, tāpēc nākas nopietni iedziļināties celtniecības jautājumos, sekot līdzi izmaksām, lai iekļautos kopīgajā summā. Tik vērienīgs remonts nebija veikts kopš skolas uzbūvēšanas 1953. gadā. Skolā mājās arī četri bērni, kas piesaistīti invalidu ratiņiem, tāpēc viņu vajadzībām tiek ierīkots lifts – pacēlājs, lai nokļūtu otrajā stāvā uz aktu un sporta zāli.

Vai darbs direktora amatā nesis arī kādu gandarījumu?

— Esmu apjautis, ka arī jaunie pienākumi man ir pa spēkam un varu ar tiem tikt galā. Manā vadībā strādā liels darbinieku skaits – 41 pedagogs un vairāki desmiti tehnisko darbinieku. Cenšos ievērot demokrātisko vadīšanas stilu, uzklausu citu domas, neuzspiežu savējās. Lēmumus pieņemu bez sasteigtības, apspriežoties ar kolēģiem.

Jārūpējas arī par tām klasēm, kas atvērtas ārpus skolas. Viena tāda darbojas Preiļu novada sociālā die-

klasē. Skolā ieviestas divas profesionālās izglītības programmas ar lielāku stundu skaitu, lai audzēkņiem iemācītu pastāvīgai dzīvei derīgas lietas. Šīs programmas pērnā gada nogalē tika akreditētas uz maksimālo termiņu – sešiem gadiem. Šogad paralēli visiem celtniecības darbiem gatavojamies arī skolas akreditācijai, kas paredzēta rudenī.

Skola ar panākumiem piedalās bērniem invalīdiem rīkotajās sporta sacensībās, modes skatēs. Savā skolā regulāri rīkojam valsts mēroga novusa sacensības, uzsākām konkursu «Jautrās notis», te ik gadus notiek plašas futbola sacensības, J.Pauniņa piemiņai veltītais dambretes turnīrs. Katra no specializētajām skolām rīko kādu pasākumu visas valsts mērogā, mēs cenšamies tajos piedalīties, pie tam — ar labiem panākumiem. Skolai ir savi atbalstītāji, sponsori. Ilgstoši sadarbojamies ar Velku fondu no Zviedrijas. Daudzi bērni ar šī fonda starpniecību ieguvuši krustvecākus Zviedrijā, sarakstās ar viņiem, saņem dāvanīņas. Lielu atbalstu saņemam arī no Preiļu rajona padomes.

— Vai šajos septiņos gados mainījies arī audzēkņu kontingents?

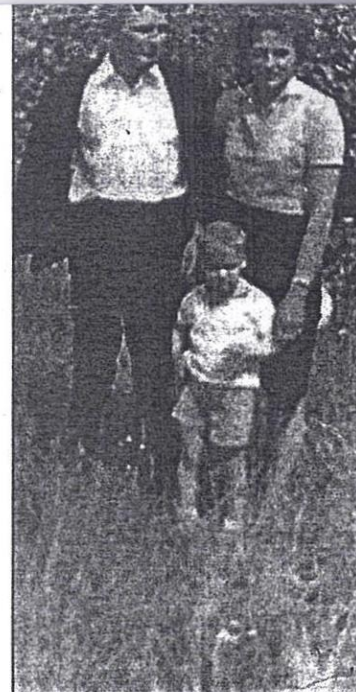
— Tas pasliktinās. Palielinās C (A un B limenis – viegla un vidēja rakstura, C – smaga rakstura garīgas atpalicības traucējumi) limēņa bērnu skaits. Pēdējā laikā kļūst vairāk to bērnu, kam ir ne tikai garīga, bet arī fiziskā atpalicība. Latvijā tā ir sociāla rakstura problēma, jo lielākoties garīgi slimo bērnu vecāki ir alkoholiķi. Pērn bija iespēja piedalīties Izglītības un zinātnes ministrijas rīkotajā pieredzes braucienā uz Austriju. Austriešiem bērnu garīgā atpalicība nav saistīta ar dzērājiem vecākiem, ārkārtīgi retās

Mūsu skolā mājās 94 audzēkņi, 40 no viņiem ir bērni bāreņi. Tas nenozīmē, ka viņu vecāki miruši, bet gan atteikušies, vai arī pārtraukta vecāku aizgādība. Es kā skolas direktors esmu aizbildnis 29 bāreņiem.

— Vai darbs ar šiem bērniem nav pārāk smags psiholoģiski?

— Kādreiz agrāk, kad vēl šeit ne-strādāju, es par to nebiju iedomājies. Tagad darbā iedziļinos aizvien vairāk un biežāk nākas saskarties ar vecāku nelabvēlīgu attieksmi pret saviem bērniem. Lūk, arī pašlaik uz galda pavēste ar uzaicinājumu uz tiesu par vecāku aizgādības pārtraukšanu. Skolai jāsniedz li cieba, vai vecāki interesējas par savu bērnu, vai apmeklē, uztur attiecības ar viņu. Visiem bērniem gribas uz mājām, pie savām mammām. Man jāatbild uz viņu jautājumiem, — kad mamma pazvanīs, kad atbrauks, bet daudzi tā arī nesagaida savus vecākus. Pagājušās vasaras brīvdienas skolā pavadīja 18 bērni, kuras viņu vecāki neaizveda pie sevis uz mājām. Īstenībā vecāku nepaņemto bērnu skaits bija vēl lielāks, bet daži vasaru pavadīja paziņu ģimenēs, jo skolai ir tiesības bērniem ļaut padzīvot arī pie svešiem cilvēkiem, ja šīs vēlmes ir abpusējas. Protams, skola pārbauda, kādi apstākļi tur nodrošināti. Skolā palikušajiem organizējam izbraukumus, nometnes, viņi palīdz saimniecības darbā. Bērniem patīk iet ciemos pie saviem audzinātājiem, ar ko nodibinās tu vākas attiecības nekā vispārīzglītojošajās skolās. Arī pie manis mēdz ierasties šādi brīvdienu viesi. Viņiem nav citu iespēju redzēt, kā dzīvo ģimenē, ko un kā dara normālās mājās. Cik zināšanu par dzīvi, pieredzes un iemaņu skola ieliks tajos bērnos, par kuriem nerūpējas vecāki, tik arī būs.

Mūsu skolā mājās bērni no visas

● Edgaram kopš mazām dienām pieķeršanos savai dzimtajai puselī un mājām, kā arī darba mīlestību ieaudzina viņa vecāki. Foto no E.Vaivoda albuma.

Latvijas, daudz no Rīgas, kur, acimredzot, šādu mācību iestāžu pietrūkst. Kopumā valstī ir apmēram 60, līdzīga tipa skola. Patlaban veidoju statistiku par savas skolas absolventiem, lai noskaidrotu par viņu tālākajām gaitām. Audzēkņi atgriežas savās pašvaldībās, un turpmākā dzīve lielākoties atkarīga no to atbalsta. Kā man ir zināms, tad visi strādā atbilstoši savām spējām. Tie, kuru attīstības limenis atbilst C limenim, visbiežāk gan nonāk pensionātos.

— Kāpēc izvēlēties darbu speciālajā skolā? Kādas papildus zināšanas tas prasa?

— Šis telpas par savējām varu saukt kopš saviem skolas gadiem.

iespējamos disciplīnas pārkāpumus. Līdz sodīšanai nevaram nonākt. Sarāt būtu vieglāk, bet mums ir jāprot bērnam pašam likt saprast, ka viņa rīcība ir nepareiza.

— Kā sokas ar saimnieciskošanu?

— Zemnieku saimniecību nosauca «Melnupīte», jo viens no zemes gabaliem atrodas Melnupītes krastos. Pašlaik apstrādāju simts hektārus. Protams, ar tik lielu saimniecību un skolas vadīšanu galā es viens netiktu, tāpēc saimniecībā strādā algoti darbinieki, bet visu pārzina mani vecāki. Palīdz arī sieva Valentina, kuras pamatdarbs ir Rudzātu vidusskolā. Aug arī jaunie palīgi – meita un abi dēli.

Saimniecībā nācās piedzīvot arī kļūmes un sāpīgas neveiksmes, bet pēdējos gados viss iet uz labo pusi. Sevišķi nozīmīgs ir Eiropas Savienības atbalsts dažādu maksājumu veidā, ar projektiem ir iespēja iegūt līdzekļus saimniecības modernizēšanai. Pamatnodarbošanās ir piena lopkopība. Ganāmpulkā ir 50 slaucamās govīs un jaunlopi. Arī mana sieva Valentīna, pēc izglītības ekonomiste, paralēli tiešajam darbam un rūpēm par saimniecību, tagad studē sociālās zinības Latvijas Universitātē.

— Vai deputāta pienākumiem atliek laiks?

— Darbojos pagasta padomes administratīvajā komisijā un šo jautājumu risināšanai laiks vienmēr ir jāatrod. Bet istajam vaļaspriekam – darbam ar koku – laika nepaliek. Mierinu sevi ar domu, ka gan jau kādreiz nākotnē atkal varēšu kaut ko uzmeistarot priekš sevis un mājām, kā to darīju agrāk jaunībā. Darbs ar koku ir viena no manām mīļākajām nodarbēm. Labprāt uzspēlēju arī ģitāru.

L.Rancāne